

שפחה אי אפשר לו, שכבר חציו בן חורין, ואף לישא בת חורין אי אפשר לו, שכבר חציו עבד, לכן כופין את האדון ומשחרר את עבדו כדי שישא אשה בת חורין ויקים פריה ורביה.

אזל אותו אדם, ואקנייה את חלקו בעבד לבנו הקטן, ובכך מנע מהבית דין לכופו על שחרור העבד, שהרי קטן אינו ראוי לכופו בבית דין.

שלחה רב יוסף בריה דרבא להשתלשלות דברים זו, לרב פפא.

שלח ליה רב פפא: כאשר עשה האב — כן יעשה לו, גמולו ישיב לו בראשו!

וכך נעשה: אנן הרי קיב לן בינוקא [מכירים אנו בקטן], דמקרב דעתיה לגבי זוזי, [אוהב כסף הוא].

מוקמינן [נעמיד] ליה אפוטרופוס.

ונשלח אליו את העבד, ויהא מקרקש ליה מ-ב בזוזי [יקשקש לפניו העבד במעט מעות] כדי לפתותו במעות האלו לשחררו, וכתב ליה הקטן גיטא דחירותא על שמייה [ויכתוב הקטן שטר שחרור על שמו של העבד].⁽¹⁾

תנו רבנן:

הרי טעותא היא! שהרי כבר דחוהו רבי אמי ורבי אסי.

אמר להו: משום מאי הוי טעותא? הלא אינו אלא משום דלא אמרה בלשון שחרור, אלא אמר "אל ישתעבדו בה", שאין בו משמעות שחרור. הא אם אמרה בלשון שחרור, הכי נמי, שכופין את היורשין לשחררה, ודלא כאמיר.

ומסקינן: והלכתא כרבינא! ואם הפקיר עבדו ומת, יש כח ביד היורשים להוציאו בגט ולהתירו בבת ישראל, וכופין אותם על כך.⁽¹²⁾

מעשה בההוא עבדא דהיה קנוי לבי תרי שותפים.

קם חד מינייהו ושחרריה לפלגיה [שחרר אחד השותפים את חציו העבד השייך לו], והרי הוא מעתה חציו עבד וחציו בן חורין.

אמר אידך [השותף השני בעבד]:

"השתא שמעי בי רבנן [עכשיו ישמעו על כך החכמים], ויכופו אותי לשחרר את חציו השני, ומפסדו ליה מינאי [ויפסידוני את העבד]".

שהרי שנינו במשנה לקמן מא א: גבי מי שחציו עבד וחציו בן חורין, שהיות ולישא

12. סוגיא זו סותרת לכאורה את הסוגיא בדף לט א, שהרי מבואר שם, שאם מת האדון אחר שפקע קנין הממון, שוב אין צריך כלל גט שחרור, כי מיתת האדון מוציאה את העבד כשם שמיתת הבעל מוציאה את האשה, וראה מה שכתבו בזה התוספות ד"ה הא.

1. כמה שיטות יש בביאור הענין:

היינו: דברי רבי יוחנן — שאמר רב דימי משמו — הם דברי טעות, שהרי רבי אמי ורבי אסי הקשו על רבי יוחנן; וענה לו אמיר, שכוונתו היתה לומר שדברי רב דימי עצמו הם טעות, כי לא אמר רבי יוחנן דבר זה מעולם, ולא הקשו לו כן רבי אמי ורבי אסי, וכאשר כן היא דעתו של רב שמואל בר יהודה.

ואיטלולא, כי התינוק צווח בהשפעת אביו שלא ישחררו את העבד, ועל ידי קרקוש הזווי לא יחוש לדברי אביו, [ויש לעיין, שהרי לעיל לט ב מבואר, שאם "פקע ליה כספיה" אי אפשר לשחררו בכסף לגמרי אפילו לרבי שכסף גומר בעבד, והרי חצי עבד וחצי בן חורין אין לאדון בו קנין כסף, כמבואר לקמן מב ב; ואף כי לא נפקע הממון אלא משום שכופין אנו אותו לשחררו, וזה קטן הוא שאי אפשר לכופו, מכל מקום אם מעמידים אנו אפוטרופוס לשחררו, הרי מיד פקע קנין כספו, ונמצא זה גלגל החזור].

ד. רבי שלמה איגר [שו"ת רעק"א קמא סימן רכא ד"ה אי אתה, וד"ה ויראה לין], כתב, שלשיטות הסוברים ש"הפקר בית דין הפקר" אינו אלא להפקיע ממון, ולא להקנותו לאחר, [וכאשר הוכיח שם שהיא דעת התוספות], אם כן כונת רבינו שמואל היא, שהפקירוהו מן הקטן, והאפוטרופוס יזכה בעצמו ממנו; [וראה שם, למה לא זכה העבד בעצמו, וראה עוד ב"אילת השחר"].

ה. טעם התוספות שחלקו על רש"י, הוא משום שאין גיטו של קטן כלום כמו שאינו יכול ליתן גט ליבמתו שקנה מן התורה, ותקנת "פעוטות" אינה שייכת כאן, משום שדין זה הוא דוקא בממון משום "הפקר בית דין הפקר".

ולשון הרשב"א אחר שהביא דברי רש"י והרשב"ם: "לא אמרו הפעוטות ממכרן ממכר אלא משום כדי חייו, ומשום הפקר בית דין שהפקירו מטלטלין שהוא מוכר וזיכו אותם לקונה; אבל גט דאורייתא הבא להתירו בבת חורין, אין כח ביד בית דין לעשות שטר שעושה התינוק שטר, אלא שטר חספא בעלמא הוא, לפי שהוא צריך לכתוב על שמו של עבד, ובעי כונה כגט אשה, וקטן לאו בר כונה ולא בר שילוח הוא", וראה עוד שם שביאר [על דרך פירושו של רבינו שמואל] שהאפוטרופוס מקרקיש ליה זווי ולא העבד.

א. דעת רש"י: הקטן כותב את השטר, ואף שאין מעשה קטן כלום, הרי תקנו חכמים [כמבואר במשנה לקמן נט א], שה"פעוטות [הם קטנים כבני שש שבע] מקחן מקח וממכרן ממכר", ובכלל זה תיקנו — לדעת רש"י — שיהא יכול לכתוב שטר שחרור; והאפוטרופוס הועמד כאן, לדאוג לטובת הינוקא כדי שידע לשום את ערכו של העבד, שהרי צריך העבד לכתוב לאדונו שטר חוב על חצי דמיו, וכמבואר במשנה לקמן מא ב, [ומה שכתב רש"י שהוא מקרקש לו במעט מעות, היינו משום שעל שאר הכסף כותב הוא לו שטר חוב, ובזה אין התינוק מתרצה, ולכן יתן לו מעט מעות מזומנים לפתותו].

ב. דעת רבינו שמואל בתוספות: האפוטרופוס כותב את השטר, ומה שאמרו: "וכתב לה גיטא דחירותא על שמיה", היינו על שם האפוטרופוס שנוכר בתחילת הדברים; ואף שבכל מקום אין האפוטרופוס יכולים לשחררו, וכמבואר בברייתא נב א, מכל מקום כאן משום שעשה האב שלא כהוגן, לכן הפקירו בית דין את העבד ונתנהו לאפוטרופוס לשחררו; וקרקוש הזווי הוא משום שלא רצו חכמים לעבור על דעתו של תינוק, [וראה בתוספות לעיל לח ב ד"ה אין, שכתבו בטעם הדין שאפוטרופוס אינו מוציא לחירות, שהוא מדרבנן משום "דסברי דקא מזלזלי בנכסי יתומים", ויש להסתפק אם הרשב"ם מודה לזה שאינו מעיקר הדין אלא מדרבנן].

ג. דעת רבינו תם בתוספות: האפוטרופוס מוציא אותו לחירות בכסף, וכמבואר בברייתא לקמן נב א "רבי אומר: אומר אני אף הוא נתן דמי עצמו [לאפוטרופוס] ויוצא", והשטר שכותבים אינו אלא משום שהדבר נעשה על כרחו של אב, ולכן צריך שטר שחרור שלא יאמר לו "עבדי אתה", וקרקוש הזווי לתינוק, הוא משום שבלי זה נראה השחרור כחוכא

האומר לעבדו [כלומר: כותב הוא בשטר, כדמפרש ואזיל]:

”עשיתי פלוני עבדי בן חורין”.

או: **”פלוני עבדי עשוי בן חורין”.**

או: **”הרי הוא בן חורין”** —

בכל הלשונות האלו, **הרי הוא** העבד נעשה בן חורין! שכולן לשונות שחרור הן.

ואם כתב: **”אעשנו בן חורין”:**

רבי אומר: קנה העבד את עצמו, כי אף לשון זה משמע, שעתה הריני משחררו, בשחרור זה שאני עושה בו עכשיו.

וחכמים אומרים: לא קנה העבד את עצמו, שאין זה לשון שחרור, אלא הבטחה בעלמא, שיעשנו בעתיד בן חורין בשטר אחר, ועדיין לא עשה כן.

אמר רבי יוחנן: וכולן, כל לשונות אלו, אינן מועילות אלא כשהן כתובות בשטר שחרור, ועל ידי מסירת שטר שכתוב בו כך, הרי הוא יוצא לחירות; אבל אם אמר לו בעל פה אחת מן הלשונות הללו, אינו יוצא לחירות.⁽²⁾

וכן תנו רבנן לענין שטר מכר:

האומר לקונה [כלומר: כותב הוא בשטר, כדמפרש ואזיל]:

”נתתי שדה פלונית לפלוני”.

או: **”שדה פלונית נתונה לפלוני”.**

או: **”שדה פלונית הרי היא שלו”** —

בכל אחת מלשונות אלו, הרי השדה נקנית לו, והיא שלו.

ואם אמר: **”שדה פלונית אתננה לפלוני”:**

רבי אומר: קנה אותה, שאף לשון זה משמע הקנאה, שעתה במעשה זה, הריני מקנה לו אותה.

וחכמים אומרים: לא קנה אותה, שאין זה לשון הקנאה, אלא הבטחה בעלמא, שיקנה לו בעתיד את השדה.

אמר רבי יוחנן: וכולן, כל הלשונות האלו, אינן מועילות אלא כשהן כתובות בשטר קנין, אבל באמירה בעלמא אין שדה נקנית.⁽³⁾

תנו רבנן:

האומר דרך הודאה: **”עשיתי פלוני עבדי בן**

2. נתבאר על פי רש"י; והביא רש"י עוד פירוש: "וכולן בשטר", היינו שבאמירתו את אחד מהלשונות הללו פקע קנין הממון, וצריך הוא שטר שחרור בשביל קנין האיסור.

ודחה רש"י פירוש זה, משום שבהמשך הגמרא גבי שדה איתא נמי "וכולן בשטר", ושם אי אפשר לפרש כן לדעת רש"י, כפי שיבואר בהערה בהמשך הגמרא.

3. נתבאר על פי רש"י; ורש"י לעיל ד"ה אמר הביא פירוש אחר, דלעולם קנה על ידי אמירה ומשום ש"הודאת בעל דין כמאה עדים דמי", אלא שצריך לכתוב שטר; ורש"י דחה פירוש זה, ומשום שלפי זה איך אפשר שיאמר רבי "אתננה לפלוני" הרי הוא קנוי, שהרי בלשון זה אי אפשר לפרש הודאת בעל דין, אלא לשון הקנאה בלבד.

מכחישו, משום ש"הודאת בעל דין כמאה עדים דמי" ! שאדם נאמן לחוב לעצמו; ואף שהאדון מודה ששחררו, יכול הוא לחזור בו מדבריו, ולומר: "סבור הייתי בטעות שקיבל מידי את גיטו, ובאמת לא כן היה".

וכן האומר: "נתתי שדה פלונית לפלוני" ! והוא [אותו פלוני] אומר: "לא נתן לי שדה זו מעולם" — קנה אותו פלוני את השדה.

ומשום דחיישינן שמא זיכה לו את השדה על ידי אדם אחר, שהרי "זכין לאדם שלא בפניו", והמקבל לא ידע.⁽⁵⁾

אבל אם אמר: "כתבתי ונתתי לו שטר קנין

חורין", והוא העבד אומר: "לא עשאתי רבי בן חורין" — הרי הוא בן חורין.

ומשום דחיישינן: (4) שמא זיכה לו האדון את גיטו על ידי אדם אחר, והעבד לא ידע; ואם אכן זיכה האדון לעבד את שחרורו על ידי אחר, הרי העבד משוחרר, כי זכות היא לעבד לצאת מתחת יד רבו לחירות, ו"זכין לאדם שלא בפניו".

אבל אם אמר האדון: "כתבתי ונתתי לו גט לעבד" ! והוא העבד אומר: "לא כתב לי ולא נתן לי רבי שום גט" — אינו בן חורין.

ונאמן העבד בדבריו על אף שהאדון

יחד עם "אעשנו", וכשם שזה אינו דרך הודאה, כך "עשיתי" אינו בדרך הודאה.

4. בפירוש לשון "חיישינן", אם הוא ספק או ודאי, ראה מה שיתבאר בהערה 5.

5. כתבו התוספות, שלשון "חיישינן" אינו לשון ספק, אלא תולים אנו שאכן כך עשה, והביאו דוגמא ללשון "חיישינן" שאינו בתורת ספק, וראה מהרש"א על הדוגמא שהביאו.

והמהרש"א תמה על דבריהם: זו מנין להם! ? וראה מה שביאר ה"פני יהושע"; ולדעתו דברי התוספות עולים הן על שדה והן על עבד, שאף שם נזכר לשון "חיישינן"; ותמה על הפוסקים שחילקו בין עבד לקרקע, ראה שם.

וראה ב"חידושים מכתב יד" ד"ה כתבתי, בדין "הודאה נגד הודאה", שכתב [לשונו בתרגום]: "מיהא שמעינן וכו', ואם יש לומר, שזה שחייב את עצמו אמר אמת, וזה שפטר אותו בטעות פטר, תולים אנו בכך, ומחייבים אותו לשלם את מה שהודאה", נראה מדבריו שהוא סובר כהתוספות ש"חיישינן" זה הוא

והקשה הר"ן: סוף סוף הרי כשאמר "עשיתי פלוני עבדי בן חורין" וכן בשדה כשאמר "נתתי שדה פלונית לפלוני" למה צריך שטר, והרי תיפוק ליה משום "הודאת בעל דין כמאה עדים דמי" ! ?

ותירץ הר"ן: משום שהברייתא אינה עוסקת כשאמר בדרך הודאה; ואת הכרחו של רבי יוחנן לפרש שאין הברייתא עוסקת כשאמר בדרך הודאה, ביאר הר"ן בשני אופנים:

האחד: משום שאפילו אם אמר כן בדרך הודאה אינו בן חורין גמור, וצריך גט שחרור, והוכיח כן הר"ן מן הגמרא לעיל בעמוד א, בעבד שנשא אשה בפני רבו שהוא יצא לחירות מדין הודאה, ומכל מקום מבואר שם "ולא עוד אלא שכופין את רבו וכותב לו רבו שטר שחרור"; [וראה שם בהערה בשם ה"תפארת יעקב" שתמה על זה, כי הדין שם אינו משום הודאת בעל דין, אלא משום אומדנא, ראה שם; ויש להבין עוד: הניחא בעבד, אבל בשדה, מי הכריחו לרבי יוחנן לפרש שצריך שטר].

השני: משום שהברייתא מזכירה "עשיתי"

על השדה", והוא אומר: "לא כתב ולא נתן לי שום שטר" — לא קנה.

משום ד"הודאת בעל דין — של המקבל — כמאה עדים דמי" ! וכיון שהודה שלא קיבל, יכול הנותן לחזור בו מדבריו, ולומר, בטעות סברתי שנתתי לו.⁽⁶⁾

דנה הגמרא: כשהיתה הודאה המקבל כנגד הודאת הנותן: מי מהם אוכל את פירות הקרקע?⁽⁷⁾

רב חסדא אומר: נותן אוכל פירות, משום הודאת המקבל.

ורבה אמר: משלשין את הפירות, כלומר: ספק הוא, ומניחים את הפירות ביד שלישי נאמן עד שיבוא אליהו.

ומסקינן: ולא פליגי !

הא דאמר רב חסדא "נותן אוכל פירות", היינו כברא! כלומר, כשעדיין המקבל בחיים, והוא זה שהודה ואמר "לא נתן לי", הלכך נאמן הוא לגמרי, ולעולם אינו יכול לחזור בו.

והא דאמר רבה "משלשין את הפירות", היינו כברא [בכנון] של מקבל המתנה שמת, והיינו, שלא הודה האב "לא קבלתי", אלא בנו הוא זה שהודה "לא קיבל אבי מתנה זו", כי באופן זה אין תוקף להודאתו יותר מאשר להודאת הנותן, שהרי אף בנו יתכן שטעה, ולא ידע מהמתנה; הלכך משלשין את הפירות, שמא יבואו עדים, ויעידו שניתנה השדה לאביו בלא ידיעת הבן.⁽⁸⁾

ב. ודעת הרשב"א עצמו היא, שאין הטעם משום זה, אלא משום שאנו מעמידים הודאה כנגד הודאה, ומעמידים את הקרקע בחזקת בעליה; ואולם צריך ביאור: הניחא בשדה, אבל בעבד הרי העבד תפוס בעצמו, והיה לנו להעמיד את העבד בחזקתו! ? וראה מה שכתב בזה ב"קצות החושן" סימן פח סק"ט; וראה ב"חידושים מכתב יד", שהעבד בחזקת עבדות הוא עומד, ומעמידים אותו על חזקתו.

7. ראה תוספת ביאור בסוגיא זו, בהערה 8.

8. נחלקו הראשונים בפירושה של שמועה זו:

א. רש"י פירש ש"הודאת בעל דין כמאה עדים דמי", פירושה שמקבלים את הודאת המקבל, אך לא פירש, אם כן מה הוא ספק הגמרא לגבי הפירות, והרי מי שזוכה בקרקע הוא זה שזוכה בפירות.

ב. לשון התוספות הוא: "הודאת בעל דין,

בתורת ודאי, וגם נתן טעם לדבריו, ולפי טעמו אין חילוק בין עבד לבין קרקע; אך לפי מה שהביא שם בשם הרמ"ה, מעיקר הדין הוא חששא בעלמא, ראה שם.

ודעת הרשב"א בזה תתבאר בהערה בהמשך הסוגיא, כי לפי דעתו דנה הגמרא בזה בהמשך הסוגיא.

6. א. כן פירש רש"י; והרשב"א בשם התוספות ביאר יותר למה אין מעמידים את הודאת הנותן כנגד הודאת המקבל: כי המקבל זכור יותר מן הנותן, לפי שהנותן קדמה לו מחשבה לתת אותה קודם שיתננה, ופעמים שהוא סבור שנתן מפני שעלה בדעתו שיתן והוא לא נתן, אבל המקבל אם קיבל, אין לו במה שיטעה וישכח שלא קיבל; [ולכאורה היה נראה לפי טעם זה, שלא נאמר דין זה אלא בנותן מתנה, אבל במוכר שדה, כשם שקדמה למוכר מחשבה למכור, כך קדמה לקונה מחשבה לקנות; אך בהמשך דברי הרשב"א מבואר, שאין הפרש בין מוכר לנותן].

מתנתנין:

עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים – שכתב לבעל חובו: "אם לא אפרע לך את חובך בממון אחר, גבה את העבד"⁹ – ואחר כך שיחררו:

שורת [עיקר] הדין היא: **אין העבד חייב כלום.**

אלא שתקנו חכמים **מפני תיקון העולם**, שיהיו **כופין את רבו** לשחררו, **ועושה אותו בן חורין!**

וכותב שטר על דמיו!

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו כותב, אלא משחרר!

הלוה ממון מחבירו, יכול הוא לשעבד נכס מנכסיו בשעבוד מיוחד באופן שיכתוב למלוה "מכאן תגבה", והוא הנקרא "אפותיקי" [כלומר: "פה תהא קאי", על ממון זה תעמוד, ותגבהו בחובך]!

ושני מיני אפותיקי הם:

סתם אפותיקי, והוא שכתב הלוה למלוה: "אם לא אפרע לך ממקום אחר, הרי זה לפניך לגבותו".

"אפותיקי מפורש", והוא שכתב הלוה למלוה "לא יהא לך פרעון אלא מזו"; ומקצת מחילוקי הדינים שביניהם, מתבארים בסוגיא זו.

ג. דעת הרשב"א היא, שספק הגמרא "מי אוכל פירות", אינו עולה על האופן השני של הגמרא, כשיש כאן הודאה גמורה כנגד הודאה, אלא על האופן הקודם שנזכר בגמרא, "נתתי שדה לפלוני והוא אומר לא נתן לי", ונתבאר לעיל ש"חיישינן" שמא זיכה לו על ידי אחר; ועל זה שואלת הגמרא: "מי אוכל פירות?" כלומר: "כי חיישינן מאי הוה, ומי אוכל פירות", וראה שם מה שכתב בביאור תשובת הגמרא; וב"פני יהושע" תמה אף על זה, למה דנה הגמרא רק בשדה ולא בעבד.

ד. וראה עוד ב"חידושים מכתב יד" פירוש אחר בדברי הגמרא בשם הרמ"ה, וראה עוד בחידושי רבינו קרשק"ש.

9. כן פירש רש"י; וראה מה שכתב המהר"ם שי"ף לבאר דברי רש"י, וראה בהערות בסוגיא.

בנותן לא אמרינן הכי, דפעמים סבר שמקבל מידו זוכה בה והוא לא קיבל, [וזה כמו רש"י, והוסיפו:] והא דבעי מי אוכל פירות, פירוש בעלמא הוא, כדמסיק ולא פליגי", וכוונתם צריכה ביאור.

והרשב"א הביא **בשם התוספות**, שספק הגמרא "מי אוכל פירות", הוא ספק בהבנת הברייתא שאמרה: "הודאת בעל דין כמאה עדים דמי", אם הכוונה היא להודאת המקבל או להודאת הנותן, וכן פירש הר"ן; והרשב"א דחה שם פירוש זה, ראה שם; וראה עוד ב"פני יהושע" שתמה: לפי פירוש זה, למה נסתפקה הגמרא רק בשדה ולא בעבד.

ומהרש"א ו"פני יהושע", לא ניחא להם בהבנת הרשב"א בתוספות, וראה מה שפירש המהרש"א בהבנת דבריהם, והסכים עמו ה"פני יהושע". וראה מהרש"ל שפירש שלא כהמהרש"א.

וכל דברי המשנה יתבארו בגמרא.

א. הקדש. (10)

גמרא:

שנינו במשנה: **עבד שעשאו רבו אפותיקי ושחררו**, שורת הדין, אין העבד חייב כלום; אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו, ועושה אותו בן חורין:

ומביאה הגמרא מחלוקת רב ועולא בביאור המשנה:

מי שחררו — אמר רב: רבו הראשון הוא ששחררו!

וכך הוא ביאור המשנה:

שורת הדין היא, שאין העבד חייב כלום לרבו השני, כלומר: אין העבד חייב להשתעבד לרבו השני, שהרי שחררו האדון הראשון, ואין בעל החוב יכול לגבות את העבד שאינו של הלווה —

ואף אין השעבוד שהיה העבד משועבד לבעל החוב מונע מרבו הראשון לשחררו, כדברי רבא.

דאמר רבא: שלשה דברים אלו:

ב. חמץ. (11)

ג. ושחררו — **מפקיעין מידי שעבוד**, וכפי שנתבאר.

והיינו דשנינו במשנתנו, שמעיקר הדין הרי הוא בן חורין, ואינו חייב כלום. וזו ששנינו "אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על דמיו", אינו **אלא מפני תיקון העולם**, שאמרו חכמים, שאף כי אינו עבדו של בעל החוב כלל, ואין צריך ממנו שטר שחרור, מכל מקום כופין אותו לכתוב שטר שחרור, משום דחיישינן: **שמא ימצאנו** בעל החוב לעבד **בשוק, ויאמר לו: "עבדי אתה"**, ויוציא לעז על בניו, שבני עבד הם. (1) לכן תקנו, שיהיו כופין את בעל החוב, ועושה אותו בן חורין.

וזו ששנינו: וכותב שטר על דמיו, רשב"ג אומר אינו כותב אלא משחרר; כך הוא ביאור הדברים:

וכותב העבד לבעל החוב, שטר התחייבות על דמיו, אבל בלי שיתחייב לו העבד על

10. אם עשה את שורו אפותיקי, ושעבדו לבעל חובו, ואחר כך הקדישו בקדושת הגוף למזבח, הרי הוא קדוש, וקרב למזבח, משום שנפקע שעבוד המלוה על ידי הקדש זה.

11. קיימא לן: חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח ולא ביערו, הרי הוא אסור בהנאה. ואם הלוה גוי לישראל, ושעבד לו הישראל את חמצו, ועבר עליו הפסח, הרי הוא נאסר בהנאה. ולא אמרינן, שמאחר ומשועבד הוא לגוי, לא נתחייב הישראל בביעורו, וממילא לא

נאסר בהנאה לאחר הפסח — משום שאיסור החמץ מפקיע את שעבוד הגוי ממנו, ודין חמץ ישראל יש לו.

1. ביאר רבינו עקיבא איגר: אף דקיימא לן: עבד הבא על בת ישראל הולד כשר, מכל מקום להרבה פוסקים הולד פגום לכהונה. אלא שתמה על רש"י: למה פירש שיוציא לעז על הבנים, ולא כפשוטו, שיוציא על העבד עצמו לעז שהוא פסול! ?